

зуб”); 8) назва захворювання (*fall/ing* “нефроптоз”; *gird/le* “оперізуючий лишай”).

На відміну від суфіксів, префікси змінюють семантику твірної основи, але в більшості випадків не впливають на приналежність їх до того чи іншого лексико-граматичного класу [2, с. 12]. Деякі лінгвісти вважають, що префікси виконують тільки функції перебудови лексичного значення слова [1, с. 32], тобто вони не перебудовують лексико-граматичну категорію слів, з якими вони сполучаються.

Окремі автори (І.В. Арнольд, Р.Г. Зятковська, П.М. Карашук, О.Д. Мещков та інші) дотримуються думки про те, що префікси можуть змінювати лексико-граматичну категорію твірного слова, з яким вони співвідносяться. До подібних префіксів в англійській мові відносяться *be-*, *out-*, *over-*, *un-*.

При творенні похідних префіксальних іменників твірні основи дієслів мають низьку словотворчу активність і демонструють словотворчу непродуктивність.

Похідні медичні терміни (префіксальні іменники) належать до лексико-семантичних груп, що означають:

1. Найменування фізичного процесу чи стану (*out/break* “спалах, поява епідемії”);
2. Найменування фізіологічного процесу чи стану (*out/put* “вихід, кількість специфічної речовини, виробленої, екскретованої у встановлений період часу, продукт, об’єм”);
3. Найменування медичної процедури (*over/drive* “штучне прискорення серцевого ритму”);
4. Найменування медичної субстанції, речовини, лікарського препарату (*out/throw* “виділена речовина”).

Таким чином, встановлення напрямку похідності іменників в сучасній англійській медичній термінології, мотивованих твірними основами дієслів, дозволяє уявити медичну термінологію як цілісну систему, що функціонує в сучасній англійській мові і сприяє осмисленому засвоєнню словникового запасу англійської мови, глибокому розумінню медичних термінів при спілкуванні іноземною мовою, при перекладі іноземної літератури.

Література

1. Амосова Н.Н. Этимологические основы словарного состава современного английского языка. – М.: Издательство литературы на иностранных языках, 1956. – С. 32.
2. Арнольд І.В. Лексикология современного английского языка. – М.: Высшая школа, 1986. – С.10-19.
3. Знаменська І.В. Архитектоника производящих основ корневых глаголов и соотносимых с ними производных основ английских медицинских терминов: Дисс. ... канд. фил. наук: 10.02.04 / Украинская медицинская стоматологическая академия. – Полтава, 2006.
4. Степанова М.Д. Методи синхронного аналізу лексики. – М., 1968. – 149 с.
5. Карашук П.М. Словообразование английского языка. Учеб. пособие. – М.: Высш. школа, 1977. – С. 24-31.

Сухомлінова Я.С.

*Національний університет “Острозька академія”
Науковий керівник – к. філол. н., доц. Худолій А.О.*

Аналіз мовних засобів, використаних у промовах екс-прем’єр-міністра Великобританії Тоні Блера

Політичні промови вважаються невід’ємною складовою частиною сфери політичної комунікації. Вони здійснюють вплив на аудиторію, формуючи суспільну думку. Переважно вони характеризуються логіко-поняттєвим способом висвітлення різноманітних фактів, подій, явищ і процесів, які відбуваються у певній країні чи цілому світі.

Стилістичний аналіз текстів промов засвідчує, що у них використовується велика кількість стилістичних засобів та прийомів. Коли текст промови побудований із використанням тропів, то та інформація, яку прагне донести до слухачів промовець, легше проходить фільтри аудиторії та краще запам’ятовується. Крім того, вдало підібрані художньо-стилістичні фігури надають мові політичного тексту вишуканості, багатства, динамізму, колоритності та експресивності. Із цієї метою доречним є влучне використання епітетів, метафор, порівнянь, гіпербол, літот, повторів, риторичних запитань, синонімів, інверсії та перечислень.

У промовах екс-прем’єр-міністра Великобританії використана велика кількість метафор, оскільки вони притаманні людському мисленню та мові. Метафора – це важливий механізм, за

допомогою якого ми сприймаємо абстрактні поняття та осмислюємо їх [11, с. 105].

З появою роботи Дж.Лакоффа і М.Джонсона у лінгвістиці почали послуговуватися терміном концептуальна (когнітивна) метафора. В основі концептуальної метафори лежить уявлення про метафору як про мовне явище, яке відбиває процес пізнання світу. Концептуальний процес, який породжує метафору, ґрунтується як на схожих властивостях референтів, на яких базується аналогія, так і несхожих, на яких будується семантична аномалія. Метафоричний процес передбачає участь не тільки розуму, мозку, але й зовнішнього світу з його багатством символів та культур [5, с. 379].

За допомогою концептуальних метафор створюється цілісний образ світу. У такий спосіб концепти виступають соціально-когнітивною основою спілкування для людей, які мають різний індивідуальний досвід.

У промовах Тоні Блера ми виділили такі основні групи концептуальних метафор: ПОЛІТИКА – ДЕНЬ – НІЧ/СВІТЛО – ТЕМРЯВА, ПОЛІТИКА – СПОРТ, ПОЛІТИКА – НАВЧАННЯ.

Концептуальна група метафор ПОЛІТИКА – ДЕНЬ – НІЧ/СВІТЛО – ТЕМРЯВА пов'язана із зміною дня і ночі. Світло асоціюють із теплом і вогнем, а темряву із злом та негативними явищами. З давніх-давен зміна дня і ночі залишала слід у свідомості людини. Ця згадка втілилася у виразах пов'язаних із днем. Наприклад: *to give the green light* (January 12, 2003); *in the light of recent publicity* (April 12, 2002), *moments of dazzling lights* (January 25, 2002); *to light a love of learning* (November 18, 2005). Дані вирази мають позитивне значення, оскільки світло завжди асоціюється з добром.

Цікаві міфолого-символічні роздуми про світло знаходимо у О.Ф.Лосева. Світло є неподільним, суцільним і безперервним [3, с. 48]. Світло є умовою видимості, воно чітко окреслює контури, які зникають у темряві. Якщо ми перейдемо від фізичного світу до інтелектуального, то побачимо, що розум встановлює межі та форми ідей в інтелектуальних конфігураціях, тобто знаком розуму в його найхарактернішій формі [3, с. 101].

У міфопічні часи світло пов'язували не тільки із зором, а й з теплом і вогнем. Як вогонь, що палає, зігріваючи тіло, так інтелектуальне світло є не тільки помічником, але й стимулом розуму й духу [4, с. 102]. Напр.: *Education is the spark that can light a love of learning* (November 18, 2005). Освіта – це іскра, яка може запалити любов до науки. У цьому реченні метафора *light a love of learning* допомагає передати зміст речення яскравіше.

Спортивні метафори також зустрічаються у промовах. Спорт приваблює публіцистику передусім динамізмом понять, атмосферою гострої, напруженої боротьби, яскравою святковістю [10, с. 81]. Спортивні ігри відіграють важливу роль у житті британського народу. Напр.: *It would be a Europe confident enough to see enlargement not as a threat, as if membership were a zero sum game in which old members lose as new members gain* (April 10, 2002). Під метафоричним виразом *a zero sum game* ми розуміємо гру, у якій немає переможця чи переможеного.

Група метафор ПОЛІТИКА – НАВЧАННЯ пов'язана з навчальними предметами, оцінками та навчальними матеріалами.

The holocaust was a difficult chapter in human history (November 18, 2005). *A difficult chapter* – це не важкий розділ книги, а жахливий період в історії людства. Подана метафора виконує прагматичну та когнітивну функцію, оскільки, з одного боку, спрямована на читачів, а з іншого, допомагає краще зрозуміти голокост як страхіття в історії людства.

У політичних промовах трапляються різноманітні стилістичні засоби та прийоми вираження думки. Усі синтаксичні фігури було класифіковано на фігури заміщення та комбінації. До фігур заміщення ми відносимо гіперболу, літоту та епітети, а до фігур комбінації належать порівняння, синоніми та градація. До окремої групи було віднесено синтактико-стилістичні прийоми, а саме: еліпсис, повтор, перелічення, інверсію та риторичні запитання.

Фігури заміщення є часто вживаними фігурами, оскільки вони здатні здійснювати вплив на людську свідомість. У промовах Тоні Блера досить часто використовуються такі фігури заміщення, як гіпербола, літота та епітети.

Гіпербола (від гр. *hyperbolé* – жону через щось) – образне перебільшення, яке виявляється в тому, що якась певна ознака приписується предмету такою мірою, якою вона реально йому не властива і не може бути властивою [6, с. 163]. Наприклад: *But the attack was not on America simply, but on all of us who share those values* (December 5, 2005). Як відомо, 11 вересня 2001 року, на території Сполучених Штатів Америки було здійснено терористичний акт, наслідком якого стала загибель багатьох невинних людей. Як бачимо, Тоні Блер наголошує, що це був напад не лише на США, але й на решту країн світу (хоча насправді це не так), для яких головними цінностями виступають: демократія, свобода та верховенство закону. За допомогою цієї гіперболи політик

звертається до інших демократичних країн світу, які засуджують тероризм та підтримують Америку у боротьбі з тероризмом.

Літота (від гр. *litotés* – простота) – різновид мейозису, навмисне применшення якоїсь ознаки шляхом повного чи часткового її заперечення [1, с. 145].

School was not just no preparation for work (December 18, 2005). На перший погляд здається, що це заперечення, але все таки це – твердження. Мається на увазі, що раніше школа була підготовкою до роботи, тому що зразу після її закінчення випусники ішли працювати на заводи та фабрики, не маючи вищої освіти.

Епітет (гр. *epitheon* – прикладка, прізвисько) належить до загальновідомих словесних засобів. Це художнє, образне означення, що підкреслює характерну рису, визначальну якість явища, предмета, поняття, дії [8, с. 127].

...But we also were prepared to make sure that we did so on a basis that for the first time establishes rough parity between countries of a similar size within the European Union (January 22, 2004). У даному реченні епітет *rough* (приблизний, зрубий) надає певного смислового відтінку. Він показує, що хоча б якась рівність встановлюється між країнами Європейського Союзу, які майже однакові за площею. Мається на увазі, що країни на даний момент не є повністю рівними за своїм статусом. Ми зрозуміли б це речення по-іншому, якби цього епітета не було.

Фігури комбінації – це фігури, пов'язані з відхиленням від певних логічно-смислових норм оформлення фрази [1, с. 225]. Із фігур комбінації, часто вживаних Тоні Блером, можна виділити порівняння. Наприклад: *The European budget is like a house that has many different rooms in it, all constructed at different eras and by different designers, and the result is a building but not one that really quite meets the needs of the modern world* (December 20, 2005). Відповідно до слів Тоні Блера європейський бюджет – це будинок, у якому багато різних кімнат, споруджених різними архітекторами у різні часи, але в результаті ця будівля не відповідає вимогам сучасного світу. Мається на увазі, що потрібно прийняти новий бюджет, який би був більш ефективним та відповідав би фінансовим потребам.

Важливим засобом урізноманітнення мовлення є використання синонімів, тобто слів, у яких значення повністю або частково збігається. У промовах екс-прем'єр-міністра Великобританії зустрічаються такі синоніми:

And yet millions of these people, millions of them in Afghanistan, millions of them in Iraq, even braving terrorism and threats and intimidation to exercise their democratic rights (December 18, 2005). Дані синоніми допомагають уникнути повторення слів та найточніше висловити думки та почуття оратора.

Тоні Блер також часто використовує градацію у текстах своїх політичних промов. Градація – стилістична фігура, що полягає в такому розташуванні частин висловлювання (слів, частин речення), коли кожна наступна містить у собі посилення смислового чи емоційно-експресивного значення [7, с. 98].

...Education is the engine of a fundamentally better, fairer, more successful and more prosperous society (May 3, 2004). Це типовий приклад емоційної градації тому, що кожний наступний елемент, зокрема *better – fairer – more successful – more prosperous*, створює більше емоційне наростання. Освіта – це двигун, який докорінно змінює суспільство, робить його кращим, справедливим, більш успішним та процвітаючим.

Синтактико-стилістичні прийоми – особливі синтаксичні конструкції, що відзначаються оригінальністю форми. Вони пов'язані з відхиленням від певних логіко-граматичних норм оформлення фрази [9, с. 115]. Одним із часто вживаних синтактико-стилістичних прийомів, використаних у промовах Тоні Блера, є перелічення. Наприклад: *There is one question that dominates policy-making for industry and the economy today: open or closed? Look around the world and Governments of all persuasions, colours and countries are trying to answer it* (November 29, 2005). Політик підкреслює, що представники урядів усіх країн намагаються відповісти на поставлене питання. Цим він наголошує, що воно є надзвичайно важливим та потребує негайного вирішення.

Використання еліпсису є також характерним явищем для промов Тоні Блера. Еліпсис є реалізацією категорії “компресії” на синтаксичному рівні [9, с. 137]. Напр.: *This was no natural disaster. No act of God. But an act of deliberate, calculated evil such as humanity never in its existence knew before...* (January 27, 2005). Із попереднього речення зрозуміло, що у двох наступних упушено структуру *this was*, проте це лише додає значущості тій інформації, про яку йдеться. Мається на увазі, що голокост був не природним лихом, не діянням Бога, а жахливим злочином самих людей.

Повтор – це повторення того самого слова чи виразу з метою виділити істотне у мовленні, підкреслити ті чи інші деталі в описах, посилити експресивно-зображувальні властивості мови. Повтор допомагає повніше відобразити хвилюючі моменти в житті людини та її емоційний стан [1, с. 148].

Повтори є найбільш характерними засобами створення експресивності в мові Т.Блера. Окрім експресії, вони впливають на ритм і на баланс вислову. Наприклад: *Everybody accepts, that disarmament of Saddam has to happen, everybody accepts, that he was supposed to co-operate fully with the inspectors, everybody accepts that he is not doing so* (May 2, 2005).

Інверсія – це мовленнєвий зворот, який полягає в умисній, стилістично виправданій зміні прямого порядку слів. Зміна звичайного порядку слів у реченні надає фразі особливого стилістичного забарвлення, посилює смислову значущість слів [6, с. 58].

Загалом, у промовах экс-прем'єр-міністра Великобританії спостерігається прямий порядок слів, але все-таки приклади інверсії також трапляються. Наприклад: *Never forget: the true victims they are!* (December 29, 2005). Тоні Блер ставить на перше місце той компонент вислову, який здається йому основним для передачі інформації (*the true victims*). У даному висловлюванні використовується стилістична інверсія.

У промові Тоні Блера використовуються риторичні запитання. Риторичне запитання – це запитання, яке не переслідує мети отримати відповідь слухачів, спрямоване на ствердження якоїсь ідеї або таке, яке використовується як засіб посилення уваги певної аудиторії [2, с. 120]. Напр.: *Look at the numbers in European armies today and our expenditure. Do they really answer the strategic needs of today?* (July 23, 2005).

Після поставленого питання політик не дає ніякої відповіді тому, що цілком зрозуміло, що витрати на армію не відповідають стратегічним потребам сьогодення. Цим запитанням він лише намагається привернути увагу слухачів до цієї проблеми.

Різноманітні стилістичні засоби та прийоми широко використовуються у текстах політичних промов. Їх вживання є надзвичайно важливим у чіткій передачі думок, емоцій та ставлень до людей та світу, який нас оточує, оскільки без них просто неможливо уявити промову освіченого державного діяча.

Література

1. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури. – К.: Либідь, 2001. – 448 с.
2. Єрмоленко С.Я., Бибик С.П., Тодор О.Г. Українська мова: Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. – К.: Либідь, 2001. – 156 с.
3. Лосев А.Ф. Знак. Символ. Миф. – М.: Изд-во Московского ун-та, 1982. – 480 с.
4. Лосев А.Ф. Проблема символа и реалистическое искусство. – М.: Искусство, 1995. – 320 с.
5. Маккормак Э. Когнитивная теория метафоры // Теория метафоры. – М.: Прогресс, 1990. – С. 358-386.
6. Мацько Л.І., Сидоренко О.М., Мацько О.М. Стилістика української мови. – К.: Вища шк., 2003. – 234 с.
7. Мороховский А.Н., Воробьева О.П., Тимошенко З.В. Стилистика английского языка. – К.: Высшая школа, 1991. – 172 с.
8. Пентлюк М.І. Культура мови і стилістика. – К.: Вежа, 1994. – 237 с.
9. Скребнев Ю.М. Основы стилистики английского языка. – М.: ООО “Издательство АСТ”, 2003. – 221с.
10. Солганик Г.Я. Лексика газеты. Функциональный аспект. – М.: Высшая школа, 1981. – 112 с.
11. Худолій А.О. Динаміка функціональних змін у мові американської публіцистики кінця ХХ – початку ХХІ століття. Монографія. – Острого: Видавництво НаУОА, 2006. – 384 с.

Улько Н.Ю., Шульженко І.П.

*Полтавський інститут економіки і права
Науковий керівник – ст. викл., к.ф.н. Сирота Ю.О.*

Вигуки як один із засобів вираження емоцій

Вигуки як лексико-граматичний клас одиниць, що мають своєрідне значення, відбивають дійсність не розчленовано, не відокремлюючи емоційне від раціонального, є характерним елементом певної сфери мовлення, тісно пов'язаним із паралінгвістичними, невербальними засобами. Отже, метою даної статті є детальне дослідження вигуків англійської мови, як одного із засобів вираження